Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Timo Vesalan lausunto

Asia: YM2019-00038 Suomen ennakkovaikuttaminen EU:n ilmastopolitiikkaan

Tausta: Keskeinen haaste Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa on lyhyt aikajänne. Globaalien päästöjen ja nielujen tulisi olla tasapainossa vuosisadan puolivälin tienoilla. Käytännössä tavoite voidaan saavuttaa vain, jos päästöjä vähennetään ja nieluja kasvatetaan samanaikaisesti. Tämä vaatii nykyistä kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikka sekä Suomelta että EU:lta. EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoite tulisi nostaa 55 %:iin verrattuna vuoden 1990 tasosta, mieluummin vielä korkeammaksi.

Muistion "Suomen ennakkovaikuttaminen EU:n ilmastopolitiikkaan" päälinjauksia

Muistio käsittää EU:n ilmastopolitiikan tilannearvion ja Suomen tavoitteet. Muistiossa korostuu tarve uudelleen arvioida ilmastopolitiikan kunnianhimon riittävyys liittyen erityisesti Hallitustenvälisen ilmastopaneelin raporttiin lokakuulta 2018. Raportin mukaan globaali lämpeneminen olisi syytä rajoittaa 1,5 asteeseen, jotta ilmastonmuutoksen peruuttamattomat haittavaikutukset ja riskit riittävästi minimoituu. Pariisin sopimuksen osapuolten tämänhetkiset tavoitteet ja päästökehitys eivät tue 1,5 asteen tavoitetta. Ilmastolainsäädännön peruskomponentit nojaavat päästökauppaan, taakanjakoon ja maankäyttöön. Suomi pyrkii edistämään kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa vaikuttamalla EU:n pitkän aikavälin strategiaan, vaatimalla 2030 päästövähennystavoitteiden päivittämistä, vahvistamalla päästökaupan roolia ja toimivuutta ja olemalla aktiivinen kansainvälinen toimija.

Keskeisimmät tavoitteet ja toimet voidaan kiteyttää seuraaviin seikkoihin:

- EU:n osalta nettonollapäästöjen saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä
- Keskeinen keino päästövähennysten kustannustehokkaaseen saavuttamiseen on päästökaupan vahvistaminen ja lisäpäästövähennykset tulisi kohdentaa pääosin päästökauppasektorille
- Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden huomioon ottaminen
- Suomen EU-puheenjohtajuuskauden hyödyntäminen linjakkaassa EU:n pitkän aikavälin ilmastostrategian valmistelussa
- EU:n 2030 päästövähennystavoite tulisi nostaa vähintään 55 %:iin verrattuna vuoden 1990 tasosta
- Vaikutusarvioinnin teko sekä Suomen että EU:n tasolla

- Kasvihuonekaasupäästöjen hinnoittelun ja laskennan globaali edistäminen

Yleisarvio

Totean, että muistio sisältää ilmaston kannalta pääsääntöisesti erittäin kannatettavia ja perusteltuja tavoitteita ja toimia. Päästökaupan kehittäminen ja vahvistaminen ja lisäpäästövähennyksien kustannustehokas löytäminen päästökauppasektorilta on tervetullutta, koska se edesauttaisi nimenomaan fossiilisten polttoaineiden käytön alasajoa sekä energiaintensiivisen teollisuuden päästöjen vähentämistä. 2030 päästövähennystavoitteen nosto vähintään 55 %:iin on myös linjassa yleisen kunnianhimon nostamisen kanssa ja kannatettavaa. Kansainvälisen päästökaupan kehittämisessä on tärkeää identifioida kaksoislaskennan piirteet ja pyrkiä poistamaan ne.

Muistion kriittiset kohdat ja selvennysehdotukset

Katson, että muistioon sisältyy joitain yksittäisiä kohtia ja linjauksia, joita on syytä selventää ja tarkentaa.

- Muistiossa todetaan "Päästökauppasektorin, taakanjakosektorin ja LULUCF-sektorin välisten joustojen kasvattamista tulisi harkita säädöksiä uudelleen tarkasteltaessa." Katson, että lieviä joustomekanismeja voidaan luoda, mutta samalla on varmistettava, että kunnianhimoisen päästökauppasektorin vahvistaminen ei saa vesittyä joustoilla. Ehdotan, että "joustot" korvattaisiin "lievillä joustoilla"

- Muistiossa todetaan, että "Suomen näkemyksen mukaan päästökaupan soveltamisalan laajentamista kattamaan esimerkiksi kiinteistökohtainen lämmitys ja jäähdytys tulee myös edistää." On hyvä muistaa, että lämpöpumput ja maalämpö ovat tehokas tapa korvata öljyä asuntojen lämmityksessä Suomessa ja niitä pitää edistää. Kaavailtu biokomponentin sisällyttäminen polttoöljyyn tuo vain marginaalisia päästöjen vähennyksiä. Toin tämän esiin vain lisähuomiona. Kohdan teksti voinee jäädä alkuperäiseksi.

- Muistiossa todetaan "Samalla Suomi korostaa, että etenkin energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukyvystä on jatkossakin huolehdittava soveltuvin osin hiilivuotosäännöin." Katson, että hiilivuodon estäminen on tärkeää, mutta samalla on varmistettava, että kunnianhimoisen päästökauppasektorin päästövähennysvaikutukset energiaintensiiviseen teollisuuteen Suomessa ja EU:ssa ei saa vesittyä kilpailukyky- ja taloussyistä. Ehdotan, että lause korvattaisiin lauseella "Samalla Suomi korostaa, että mahdolliset hiilivuodot huomioidaan päästökaupassa ja ne on minimoitava"

Muuta

Tutkijana haluan tuoda esiin yhden lisäkohdan kansainväliseen yhteistyöhön liittyen. Tutkimus-. kehittämis- ja innovaatiorahoituksen yhteydessä on syytä muistaa riippumattomien, uusimpiin tieteellisiin menetelmiin pohjaavien kasvihuonekaasupäästöjen seuranta- ja verifiointimenetelmien tärkeys. Niiden rooli korostuu erityisesti luonnontieteellisten, biologisten lähteiden ja nielujen arvioinnissa kattaen sekä metsät, suot, vesistöt ja meret kuin myös maatalousmaat. Niiden kehittäminen on käynnissä (esim. H2020 EU-projekti VERIFY) ja ne nojaavat maanpinnalta/biosfääristä ja ilmakehästä tehtäviin havaintoihin sekä kaukokartoitukseen ja mallinnustyökaluihin. Menetelmien kehittämiseen ja laajempaan käyttöönottoon liittyy liiketoimintamahdollisuuksia. Ehdotan, että edistettävien asioiden listaan lisätään "riippumattomien, uusimpaan tieteeseen perustuvien päästöjen seuranta- ja todentamismenetelmien kehittäminen ja käyttöönoton ja liiketoimintamahdollisuuksien edistäminen".

Helsingissä 26.2.2019

Timo Vesala
Helsingin yliopisto